

Използването на рефлексивни методи в обучението по български език на деца билингви

„Колкото и да знаеш, онова, което казваш,
е толкова, колкото може да разбере този
срещу теб.“

Руми

Цели

Основната ни цел е модифициране на поведението и самосъзнанието на децата, защото особено в ромската общност знанието по традиция се предава единствено по слухов път. Все едно да направиш писмовник от един монах, който практикува аюрведа по устни източници. Но да не забравяме все пак, че ромите са слухари, т.е. да търсим начини да ги учим на този принцип. Съвсем логично е да приложим метода на съпреживяването. В нашия случай всяка една от поставените задачи обезателно трябва да бъде свързана със семейството - колко са членовете, какво правят, кой на кого какво казва или показва, кого уважаваме. Няма значение дали става дума за съществително име, или за урок от синтаксиса. Всичките ми уроци се пречупват през призмата на усещането за семейна принадлежност. Рефлексията се разгръща в активната комуникативна среда - получава се дискусия, понякога дори спор. Тоест децата неволно изказват тези и антитези, всеки търси доводи да обори другия. По този начин пишем съчинение по преживяно или дори правим разследваща журналистика. Децата билингви от ромски произход работят по-ефективно, ако не ги вадим от контекста на тяхното усещане за принадлежност към общност.

Ние не обичаме много да четем и пишем, но понякога това може да бъде забавно.

В психолого-педагогическата теория и в образователната практика все по-широк прием намира разбирането на рефлексията в училищното обучение във всичките степени и по всички учебни предмети. Основанията за това схващане се търсят в многообразните прояви и развиващия се потенциал на рефлексията. Като мисловна процедура тя съзнателно насочва обучавания към самопознание. Тя стимулира интелектуалното израстване на малкия ученик и разширява неговия личностен потенциал. Създава предпоставки за саморазвитие, самообразование и самоусъвършенстване. Всяка една моя стъпка е свързана с натрупването на речник. Затова в час ние непрекъснато играем игри. Вкарването на игровия метод в обучението на деца билингви се оказа една успешна стратегия - моите ученици вече познават, разпознават и работят по-уверено с частите на речта и с частите на изречението.

Играта като рефлексия

На дъската съм написала 5 съгласни (р, т, в, л, к) и 5 гласни (о, а, у, е, и). С тях съставете колкото се може повече думи, но не по-малко от 20. Определете колко от тях са съществителни имена и колко са глаголи.

Рота, влак, тук, леке, трева, утре, тор, вила, тава, тек, леко, ролка, тото, лук, таратор, век, аорта, кел, врата, торта, теле, велик, ритуал.
18 съществителни имена и няма нито един глагол.

Чуйте изречението: „Леля се втали за сватбата на братовчед ми.“

Кое е сказуемото тук?

Какво направи леля за сватбата на братовчед ми? - *се втали*

От кои букви е образуван глаголът?

Пишем... и се забавляваме.

Хайде сега да проверим в тълковния речник какво означават думите, които не познаваме. Съставете свързан текст от пет-шест изречения и му поставете заглавие. Например с думите: *витаете, трака, тека, втали, вила, втори, влак, врата и торта*.

През лятото с баба хванахме влака и отидохме в крайградската ѝ вила до морето. Къщата бе стара и отдавна подозирахме, че в нея витае призракът на наш роднина. Още същата вечер някой започна да трака по прозорците и да пуска чешмата в кухнята да тече с пълна сила. Баба много се разстрои, че няма да може да си починем добре. Аз обаче се ядосах много и здравата се скарах на призрака:

- Хей, престани, искаме да спим. Остави ни на мира. Ако искаш да се забавляваме, ела сутринта.

Изведнъж всичко престана. Отивам да спя, защото очаквам госта на сутринта .

- Колко изречения използва?
- Десет.
- Какво заглавие предлагаш?
- *Лято с призраци*.
- Това заглавие предполага, че трябва да разкажеш цялата **случка**.

Визуализацията в помощ на образователния процес

Твърде често прибягваме да стария / нов „модерен“ метод на визуализацията. В учебния процес визуализацията на факти, личности и събития става все по-актуална; чрез различни документални филми могат да се популяризират множество събития, които се използват за педагогически цели. Форма на визуализацията е използването на презентации, които самите ученици изготвят. Така теорията се обвързва с практиката: учене - мислене - разказване / пресъздаване на чужд текст с техни собствени думи. Процесите по създаване на такива задачи не са толкова трудни, но изискват много време - те следват логиката на текстовете с научнопопулярно историческо съдържание и съответната грамотност. Учителят подпомага подбора на текстов материал от различни източници. Как този процес се отразява на формирането на комуникативни компетентности на учениците билингви ?

Деца се запознават и прилагат подходящи форми на поведение с оглед на ефективната и конструктивна екипна работа. В повечето случаи на децата се възлагат екипни дейности, защото те все пак трудно успяват да се справят самостоятелно.

Как „излъгахме“ децата да четат!

За да ги стимулираме да четат, търсим рецепти, събираме продукти, готвим и консумираме. Това е игра, предизвикателство, умение да изучаваш нови неща. Радостта да общуваш и споделяш с общността.

Основното в теорията на игрите, чийто автор е психотерапевтът д-р Ерик Берние, е социалното взаимоотношение - времето за разговори, спорове, обмен на опит и преживявания - съпреживяването. Играта насочва децата да търсят обогатяваща информация, да се допълват и дори съревновават. Най-отпускащи и забавни са игрите, свързани с приготвянето на храна. Всъщност „споделянето“ на храна е стар психологически трик - хората се отпускат, чувстват се по-свободни и отворени към споделяне. Децата се чувстват затруднени от прочита на дълга приказка, но им е забавно да четат дълга рецепта. Практиката ни показва, че всъщност „дългите“ рецепти са по-прости, по-вкусни и по-лесни за приготвяне. Те винаги са съпроводени от визуализации. От това - толкова, от онова - толкова. Ето ти и ефективен начин да упражняваш различни части на речта. Моите журналисти готвачи откриха основното глаголно време на рецептите - сегашното, защото готвиш в момента на изказването - действията се извършват в момента на говоренето. То е съпроводено от минало несвършено, бъдеще и по-рядко от минало свършено време. Девизът ни е:
„Прочетено, избрано, сготвено и изядено.“

Етюди...

В дидактическата литература няма еднозначна класификация на мястото на интерактивните игри, но в тях се разкрива ориентиран към личността образователен процес. Те са съдържателен център в когнитивната дейност при усвояване на знанията. Комуникативните цели при използването на рефлексивните методи се превръщат в прагматичен стимул за речева дейност, за личностна изява - децата участват в диалог, спор и дори дебат. Когато вербалната речева ситуация се превърне в речеви етюди, децата се превръщат в артисти, но не по принуда, а по желание. Използването на ролеви игри повишава мотивацията на нашите ученици да участват в драматизации, да учат наизуст дълги стихотворения, да създават собствени текстове и да участват в конкурси. Ежегодно в училище се провежда състезание по български език - „Къща за думи“, което сме адаптирали към възможностите на нашите ученици. На тях им е нужно само повече време.

Литература:

1. НИКОЛОВА, П. РЕФЛЕКСИВЕН ПОДХОД КЪМ УЧЕБНИЯ ПРОЦЕС. Т.2, КН. 5, 1985.
2. ГЪЛЪБОВА, Д. МОДЕЛИ НА РЕФЛЕКСИВНИТЕ ПРАКТИКИ В ОБУЧЕНИЕТО НА БЪДЕЩИТЕ УЧИТЕЛИ ПО МАТЕМАТИКА. Т. 53, СЕРИЯ 8.2, РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ.
3. ГАРУШЕВА, П. ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ИНТЕРАКТИВНИ ИГРИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК. - БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА. ГОД. LIV, КН. 1, 2012.
4. ГЛ. АС. Д-Р Р. СПАСОВ. СЪЩНОСТ НА ВИЗУАЛИЗАЦИЯТА. ПРЕЗЕНТАЦИЯ.

Над презентацията работи: Лилия Пенева Пенчева, учител в ОУ „Елин Пелин“, с. Стражец, общ. Разград, обл. Разград

Специални благодарности на учителите от моя екип. Без тях това нямаше да се случи.

Екип УЧИТЕЛИ

